

twee is al veel, maar veel is echt teveel

wim schamp

Zo kan je de conclusie samenvatten die Patrick Herroelen, oud-student van het Centrum voor Communicatiewetenschap, aan zijn boek «1, 2... Veel?» (Kroniek van 20 jaar Belgische Radio en Televisie) meegeeft (*). De code achter de titel heeft wel degelijk een betekenis. Ze verwijst naar de gordiaanse knoop, waarin de Belgische omroepdiscussie de laatste jaren is terechtgekomen, een knoop waarvan iedereen zich afvraagt wie hem nog kan ontwarren.

Waarheen moet het immers met de BRT? Is '1' omroeporganisatie al genoeg, zodat het monopolie rustig kan behouden blijven? Of doet men er beter aan de BRT wat nieuw leven in te blazen door aan haar zijde een tweede ('2') concurrerend net te installeren, een Vlaams soort ITV naast de moederomroep? Of moet men een derde mogelijkheid uitproberen, die erin bestaat om aan velen ('Veel') iets te geven en, naar analogie met de Nederlandse situatie, de zendtijd verdelen over zendgemachtigde verenigingen?

Derden

Naar aloude Belgische traditie heeft onze omroep noch van het een noch van het ander weg. Of beter gezegd: alle mogelijke modellen en zendschema's lopen er kriskras door elkaar, of staan op het punt dat te doen.

Er bestaat nog steeds 1 omroepinstituut, georganiseerd als openbare dienst, maar sinds het decreet van 1979 is dat instituut zijn feitelijk programma-monopolie formeel kwijt. De tekst van het omroepdecreet geeft immers aan «derden de mogelijkheid televisieprogramma's te verzorgen». De «derden» hadden daar lang op aangedrongen, maar toen het eenmaal zover was, bleek het 'verzorgen' van volwaardige televisieprogramma's andere koek te zijn dan het opstellen van een nota over zendgemachtigde verenigingen. Getuige de waarderingscijfers, waarmee TV-kijkend Vlaanderen een deel van die 'uitzendingen door derden' bedenkt.

Gedaan met het BRT-monopolie dus, en zonder dat er een systeem van zendge-

machtigden in de plaats kwam, gingen '1' en 'Veel' broederlijk (?) naast elkaar bestaan.

Volgens sommigen is de kous daarmee echter niet af. De liberale mediatank Dirk Verhofstadt zou er het liefst van al nog een derde omroep bij hebben. De Vlaamse ITV, maar dan onder de commerciële mede-auspiciën van Het Laatste Nieuws. De derde 'derde' als het ware.

Rondstoeien in omroepeland

Bij de verdeling van de oude BRT-erfenis zullen er trouwens nog andere notariële akten te pas komen. Zo blijft «het gebrek aan objectiviteit» in de BRT-berichtgeving een doorn in menig politiek oog. Evenmin opgelost is de kwestie van de etherreclame. Het kabinet Martens IV bestond het ooit de invoering van etherreclame in haar regeringsverklaring te schrijven, als onderdeel van een stel technisch-budgettaire maatregelen. Het bleef echter bij de intentie.

Martens V - dat is de huidige regering - gaf op zijn beurt als intentie te kennen het BRT-monopolie te willen doorbreken, maar weet vooralsnog niet hoe. Pas toen bleek dat een nederlandstalig RTL-kanaal de regering hierbij een handje wou toesteken, wisten CVP en PVV gezamenlijk het been stijf te houden, elk trouwens vanuit onderscheiden motieven. Zij die intussen wél het BRT-monopolie hebben doorbroken, de 'niet-openbare' radio's met name, wachten nu op hun erkenning en zendvergunning. De diverse regeringen hebben met die erkenningsprocedure zolang getalmd, dat de vrije radio-winkel langzamerhand ontaard is in een onontwarbaar kluwen. Inmiddels zenden die radio's ongestoord uit en het laat zich aanzien dat dit nog wel een tijdje zo zal blijven.

Mediabeleid

Bij het aanschouwen van zoveel ellende roepen alle Vlaamse politieke partijen in koor dat er dringend werk moet gemaakt worden van een volwassen mediabeleid,

en dat het uit moet zijn met de overpolitiseren van het hele omroepinstituut.

Patrick Herroelen, de auteur van «1, 2... Veel?», betwijfelt in zijn conclusies dat de vrome intenties van dat partijenkoor ooit werkelijkheid worden. Hij heeft het over een «politiek verzwaarde BRT die strak aan de teugels wordt gehouden» en over «politieke partijen die zichzelf zendtijd en middelen toekennen» (p. 250).

Een mediabeleid? «(...) De gevoerde mediapolitiek heeft zich in al haar aspecten door een feitelijke inspiratie laten leiden en van enig globaal mediaBELEID is geen sprake. (...) Twintig jaar omroepgeschiedenis hebben een eng beeld geworpen op het Belgische en Vlaamse politiek gebeuren en handelen. Eng in die zin dat het algemeen belang dat zo hoog in het vaandel wordt gevoerd, verworpen is tot een partijpolitiek belang dat boven alles primeert. De wetenschap dat deze twintig jaar Belgische Radio en Televisie met dezelfde wet (de omroepwet van 1960 - n.v.d.o.) en een andere ingesteldheid evengoed anders had kunnen verlopen, maakt dit beeld nog somberder» (p. 251)..

Relaas van 10 jaar discussie

Patrick Herroelen stelt enigszins verontschuldigend dat «1, 2... Veel?» een feitenrelaas gebleven is, «een soort van knip- en plakboek, dat een rode draad zoekt in losse feiten en wisselende standpunten» (p. 12). Maar die verontschuldiging mag hij mijns inziens gerust achterwege laten. De omroepdiscussie is de laatste 10 jaar immers zo complex geworden, dat een feitenrelaas dringend geboden was. Temeer daar het ons in Vlaanderen tot nog toe aan een publikatie met dergelijke opzet ontbrak. Herroelen heeft zijn feiten niet alleen erg volledig samengesteld, hij heeft ze ook logisch kunnen structureren en last but not least grondig uitgerafeld.

Een eerste deel behandelt het omroepstatuut van 18 mei 1960: de draagkracht van het uitzendmonopolie, de gewaarborgde onafhankelijkheid van het instituut, de culturele autonomie inzake pro-

grammabeleid en wat er dan in de praktijk met die omroepwet gebeurde.

Deel twee heeft het over de omroepdiscussie in de jaren zeventig. Langs verschillende zijden worden vraagtekens gezet achter het bestaande statuut. Er komen alternatieve ontwerpen op tafel, waarvan het ontwerp van decreet van de toenmalige Kulturminister De Backer (regering Tindemands/De Clercq - 1974/77) het meest vergevorderde was. Toen al voelde men met de natte vinger aan, dat ieder een zo groot mogelijk deel van de (politieke) koek zou opeisen bij een eventuele regeling.

Het derde deel van het boek schetst de aanloop tot en de totstandkoming van het nieuwe omroepdecreet (1979). De meest recente verschijnselen (o.m. lokale radio's) en dito planmakerijen komen aan bod in deel vier.

Conclusie

Het is misschien wat jammer dat de auteur te weinig ingegaan is op de socio-politieke achtergronden, die ervoor zorgden dat het in omroepdland zover kon komen. Ik bedoel daarmee: de verziekende uitwassen van onze verzuilde samenleving, het functioneren van de Belgische 'canapé-politiek', het onderbrengen en neutraliseren van roodgloeiende problemen in 'pakten', enz... Vanuit die context blijkt, dat wat voor de omroep waar is, ook geldt voor de wijze waarop men de hele cultuurpolitiek heeft aangepakt, voor de wijze ook waarop in België School-, Sociale en Egmontpakten tot stand kwamen. Maar zulks is effectief moeilijk haalbaar in een follow-up van 20 jaar geschiedenis. Herroelen zelf heeft daar trouwens de lezer in de beginregels van zijn boek op attent gemaakt.

(*) Patrick Herroelen, «1, 2... Veel?» Kroniek van 20 jaar Belgische Radio en Televisie, Leuven, ACCO, 1983.

feiten en meningen uit de media- wereld

JAN DRIJVERS

EN

WIM VAN DER BIESEN

Het project De Wakkere Burger, een project van de Stichting Lodewijk De Raet, dat streeft naar een grotere participatie van de burgers aan het lokale bestuur, geeft een nieuw tijdschrift uit.

Men doopte het TERZAKE en het bevat alle mogelijke achter- en voorgrondnieuws inzake open en inspraakgericht gemeentebeleid.

De Wakkere Burger geeft zo te kennen ook na de gemeenteraadsverkiezingen van '82 te blijven verder strijden voor de openbaarheid van het bestuur en activering van de bevolking rond deze problematiek.

Op 1 april 1983 startte de B.R.T. met de nieuwe zender STUDIO BRUSSEL. Deze radio-omroep is - voorlopig - in de ether alleen op werkdagen tussen 7 en 10 uur 's morgens en van 16 tot 19 uur 's namiddags. Tussenin en daarna worden de programma's van B.R.T.-2 overgenomen. De nieuwe zender richt zich specifiek tot de 500.000 Brusselse Vlamingen en tot de 200.000 Vlaamse forenzen die iedere werkdag naar Brussel komen werken. De muzikale programmatie is afgestemd op een jeugdig publiek en qua stijl opteert men voor «flitsende radio» (plaatjes met korte praatjes). Een ander belangrijk objectief is specifieke informatie voor de regio Brussel. Naast korte nieuwsbulletins kunnen er op ieder ogenblik «nieuws-flashes» worden uitgezonden. Tenslotte zal Studio Brussel voortdurend informeren over de verkeerssituatie in en rond Brussel. De nieuwe zender kan beluisterd worden zowel op FM (102,8 MHz) als op de middengolf (1512 KHz) en met zijn vermogen van 50 kilowatt kan hij ontvangen worden in een kring rond Brussel die gaat tot Gent, Antwerpen en Tienen. Uiteraard worden de vrije radio's die in dit gebied rond de 102,8 MHz, uitzenden, fel gestoord.

Op 12 april, in volle verkiezingsstrijd werd het vijftiende nummer van het Gentse stadsmagazine METRO in beslag genomen na een klacht van de liberale familie De Clercq die een karikatuur in het blad «beledigend en zedenschennend» vond. Enkele maanden na verschijnen heeft het blad al een vooruitzicht op zes processen met een totale schadeclaim van 11 miljoen, waarvan het grootste part op verzoek van minister De Clercq. Telkens werd de burgerlijke pro-